
Plán péče

na období 2020–2030 pro
přírodní památku
Obecník

Zpracovala: RNDr. **Ester Ekrťová**, Ph.D.¹ & Ing. **Petr Hesoun**²

2019

Odborná spolupráce: Ing. **Vojtěch Kodet**, Ph.D.³

¹ nám. Bratří Čapků 264, 588 56 Telč, ester.hofhanzlova@centrum.cz

² Hradecká 315, 37853 Strmilov, petr.hesoun@seznam.cz

³ Hybrálecká 13, 586 01 Jihlava, vojtech.kodet@email.cz

Obsah

1. Základní údaje o zvláště chráněném území	1
1.1 Základní identifikační údaje	1
1.2 Údaje o lokalizaci území v rámci územně správního členění ČR	1
1.3 Vymezení území podle současného stavu katastru nemovitostí	2
1.4 Výměra území a jeho ochranného pásma	3
1.5 Překryv území s jiným typem ochrany	3
1.6 Kategorie IUCN	3
1.7 Předmět ochrany ZCHÚ	3
1.7.1 Předmět ochrany ZCHÚ podle zřizovacího předpisu	3
1.7.2 Předmět ochrany – současný stav	4
1.8 Cíl ochrany	5
2. Rozbor stavu zvláště chráněného území s ohledem na předmět ochrany	5
2.1 Popis území a charakteristika jeho přírodních poměrů	5
2.1.1 Stručný popis území a jeho přírodních poměrů	5
2.1.2 Přehled zvláště chráněných a významných ohrožených druhů rostlin a živočichů	8
2.1.3 Výčet a popis významných přirozených disturbančních činitelů působících v území v minulosti a současnosti	10
2.2 Historie využívání území a zásadní pozitivní i negativní vlivy lidské činnosti v minulosti a současnosti	10
2.3 Související plánovací dokumenty, správní akty a opatření obecné povahy	16
2.4 Současný stav zvláště chráněného území a přehled dílčích ploch	16
2.4.2 Základní údaje o rybnících, vodních nádržích a tocích	16
2.4.3 Základní údaje o plochách mimo lesní pozemky	18
2.5 Souhrnné zhodnocení stavu předmětů ochrany, výsledků předchozí péče, dosavadních ochranných zásahů do území a závěry pro další postup	19
2.6 Stanovení prioritních zájmů ochrany území v případě jejich možné kolize	20
3. Plán zásahů a opatření	3
3.1 Výčet, popis a lokalizace navrhovaných zásahů a opatření v ZCHÚ	21
3.1.1 Rámcové zásady péče o ekosystémy a jejich složky nebo zásady jejich jiného využívání	21
3.1.2 Podrobný výčet navrhovaných zásahů a činností v území	24
3.2 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma včetně návrhu zásahů a přehledu činností	24
3.3 Zaměření a vyznačení území v terénu	25
3.4 Návrhy potřebných administrativně-správních opatření v území	25
3.5 Návrhy na regulaci rekreačního a sportovního využívání území veřejností	25
3.6 Návrhy na vzdělávací a osvětové využití území	25
3.7 Návrhy na průzkum či výzkum a monitoring předmětu ochrany území	25
4. Závěrečné údaje	26
4.1 Předpokládané orientační náklady hrazené orgánem ochrany přírody podle jednotlivých zásahů (druhů činností)	26
4.2 Použité podklady a zdroje informací	26
5. Přílohy	27

1. Základní údaje o zvláště chráněném území

1.1 Základní identifikační údaje

evidenční číslo:	5662
kategorie ochrany:	přírodní památka
název území:	Obecník
druh právního předpisu, kterým bylo území vyhlášeno:	nařízení Kraje Vysočina
orgán, který předpis vydal:	OŽP Kraje Vysočina
číslo předpisu:	1/2011
datum platnosti předpisu:	-
datum účinnosti předpisu:	17. 5. 2011

1.2 Údaje o lokalizaci území v rámci územně správního členění ČR

kraj:	Vysočina
okres:	Žďár nad Sázavou
obec s rozšířenou působností:	Velké Meziříčí
obec s pověřeným obecním úřadem:	Velké Meziříčí
obec:	Horní Libochová
katastrální území:	Horní Libochová

1.3 Vymezení území podle současného stavu katastru nemovitostí

Zvláště chráněné území:

Katastrální území: *Horní Libochová, 643348*

Číslo parcely podle KN	Číslo parcely podle PK nebo jiných evidencí	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)*
424		vodní plocha	rybník	40 671	40 671
425		ostatní plocha	neplodná půda	6 766	6 766
Celkem					47 437

Ochranné pásmo:

Katastrální území: *Horní Libochová, 643348*

Číslo parcely podle KN	Číslo parcely podle PK nebo jiných evidencí	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)*
412		trvalý travní porost	trvalý travní porost	5 278	3 512
423/10	423/20	trvalý travní porost	trvalý travní porost	1 838	186
	423/16	trvalý travní porost	trvalý travní porost	2 890	1 333
	423/15	trvalý travní porost	trvalý travní porost	2 913	1 752
	423/11	trvalý travní porost	trvalý travní porost	2 832	1 485
	423/10	trvalý travní porost	trvalý travní porost	2 606	1 171
	423/8	trvalý travní porost	trvalý travní porost	2 588	1 220
	423/7	trvalý travní porost	trvalý travní porost	3 578	250
	423/21	trvalý travní porost	trvalý travní porost	1 795	11
419/1	423/15	orná půda	orná půda	2 913	123
	423/11	orná půda	orná půda	2 832	565
	423/10	orná půda	orná půda	2 606	863
	423/8	orná půda	orná půda	2 588	1 409
	421/1	orná půda	orná půda	15 464	916
	421/2	orná půda	orná půda	18 052	305
	423/7	orná půda	orná půda	3 578	2 566
	423/6	orná půda	orná půda	2 428	67
	422/1	orná půda	orná půda	9 163	5 866
Celkem					23 952

1.4 Výměra území a jeho ochranného pásma

Druh pozemku	ZCHÚ plocha v ha	Vyhlášené OP plocha v ha	Způsob využití pozemku	ZCHÚ plocha v ha
lesní pozemky	-	-		
vodní plochy	4,07	-	zamokřená plocha	-
			rybník nebo nádrž	4,07
			vodní tok	-
trvalé travní porosty	-	1,09		
orná půda	-	1,27		
ostatní zemědělské pozemky	-	-		
ostatní plochy	0,67	-	neplodná půda	-
			ostatní způsoby využití	0,67
zastavěné plochy a nádvoří	-	-		
plocha celkem	4,7	2,4		

1.5 Překryv území s jiným typem ochrany

národní park: ne
chráněná krajinná oblast (včetně zóny): ne
překryv s jiným typem ochrany: ne
mezinárodní statut ochrany: ne

Natura 2000

ptačí oblast: ne
evropsky významná lokalita: CZ0612137 Obecník

1.6 Kategorie IUCN

IV - území pro péči o stanoviště/druhy

1.7 Předmět ochrany ZCHÚ

1.7.1 Předmět ochrany ZCHÚ podle zřizovacího předpisu

Předmětem ochrany je biotop a populace puchýřky útlé (*Coleanthus subtilis*) a populace dalších druhů vázaných na biotop letněných rybníků

1.7.2 Předmět ochrany – současný stav

A. ekosystémy

Tabulka 1: Předmět ochrany na úrovni ekosystémů a společenstev je stanoven na základě průzkumu provedeného v roce 2019 a průzkumů provedených v letech 2014-2015 (Ekrťová et al. 2015).

ekosystém	podíl plochy v ZCHÚ (%)	popis ekosystému	kód předmětu ochrany*
Vegetace obnažených dnů rybníků sv. <i>Eleocharion ovatae</i> (3130 Oligotrofní až mezotrofní stojaté vody nížinného až subalpinského stupně kontinentální a alpské oblasti a horských poloh a jiných oblastí s vegetací tříd <i>Littorelletea uniflorae</i> nebo <i>Isoeto – Nanojuncetea</i> – M2.1)	ca 80 %	Porosty na obnaženém dně rybníka Obecník s výskytem významných druhů, např. <i>Carex bohemica</i> , <i>Eleocharis ovata</i> , <i>Peplis portula</i> , <i>Alisma plantago-aquatica</i> , <i>Ranunculus sceleratus</i> , <i>Coleanthus subtilis</i> , <i>Limosella aquatica</i> , <i>Isolepis setacea</i> aj.	a, b
Rybník s vysokou průhledností vody přes 80 cm a výskytem středního či velkého planktonu po většinu vegetační sezóny s výskytem řady významných druhů vodních a mokřadních ptáků, populací kuňky obecné a výskytem vodních makrofyt.	ca 80 %	Na lokalitě se pravidelně vyskytuje a hnízdí <i>Anas strepera</i> , na obnaženém dně pak <i>Vanellus vanellus</i> za potravou sem zalétají <i>Tringa ochropus</i> , <i>Ardea cinerea</i> , <i>Ardea alba</i> . Příležitostně je výskyt dalších vodních ptáků <i>Cygnus olor</i> , <i>Tachybaptus ruficollis</i> , <i>Anas crecca</i> , <i>Anas querquedula</i> . Stabilní je populace desítek adultů <i>Bombina bombina</i>	c

B. druhy

Tabulka 2: Předmět ochrany na úrovni druhů cévnatých rostlin je stanoven na základě botanického průzkumu provedeného v letech 2014-2015 (Ekrťová et al. 2015) a návštěvy lokality v roce 2019.

- Chráněné druhy podle vyhl. MŽP ČR č. 395/1992 Sb.: §1 = kriticky ohrožené; §2 = silně ohrožené; §3 = ohrožené
- Taxony červeného seznamu cévnatých rostlin ČR (Grulich 2012): C1 = kriticky ohrožené, C2 = silně ohrožené; C3 = ohrožené; C4 = vzácnější taxony vyžadující pozornost, méně ohrožené

druh	stupeň ohrožení**	popis biotopu druhu v ZCHÚ a aktuální početnost nebo vitalita populace	kód předmětu ochrany*
Cévnaté rostliny			
puchýřka útlá (<i>Coleanthus subtilis</i>)	C3/§2	Velmi početná populace čítající pravidelně stovky tisíc rostlin na velké části plochy rybníka.	a, b

**stupeň ohrožení dle červených seznamů ČR/kategorie ZCHD

*kód předmětu ochrany:

a = předmět ochrany spadá pod definici předmětu ochrany dle zřizovacího předpisu ZCHÚ

b = předmět ochrany překrývající se EVL/PO (v závorce je uveden kód stanoviště dle vyhl. č. 166/2005 Sb., hvězdičkou (*) jsou označena prioritní stanoviště a druhy)

c = další významný ekosystém nebo jeho složka, který je navržen k doplnění mezi předměty ochrany ZCHÚ (viz i kap. 3.4)

1.8 Cíl ochrany

A. ekosystémy

ekosystém	cíl ochrany	indikátory cílového stavu
Vegetace obnažených den rybníků sv. <i>Eleocharion ovatae</i>	Dobře vyvinuté porosty obnažených den s minimálním podílem ruderalizujících druhů.	• Výskyt významných druhů <i>Coleanthus subtilis</i>, <i>Limosella aquatica</i>, <i>Carex bohemica</i>, <i>Eleocharis ovata</i>, <i>Isolepis setacea</i>• Nízké a omezené zastoupení ruderalizujících druhů
Rybník s vysokou průhledností vody přes 80 cm a výskytem středního či velkého planktonu po většinu vegetační sezóny s výskytem řady významných druhů vodních a mokřadních ptáků, populací kuňky obecné a výskytem vodních makrofyt.	V letech s přítomností vodní hladiny rybník s vysokou průhledností a biodiverzitou	• Výskyt významných druhů vodního a mokřadního ptactva a udržení stabilní populace <i>Bombina bombina</i>.• Průhlednost vody celoročně do 50 cm, do 15.6. pak 70 cm, do 15.6. zastoupení středního planktonu• Výskyt vodních makrofyt

B. druhy

druh	cíl ochrany	indikátory cílového stavu
Cévnaté rostliny		
puchýřka útlá (<i>Coleanthus subtilis</i>)	Zachování početné a pravidelně fertilní populace druhu.	Početná populace čítající statisíce rostlin

2. Rozbor stavu zvláště chráněného území s ohledem na předmět ochrany

2.1 Popis území a charakteristika jeho přírodních poměrů

2.1.1 Stručný popis území a jeho přírodních poměrů

Obecná charakteristika:

Přírodní památka Obecník byla vyhlášena za účelem ochrany vegetace obnažených rybníčních den s bohatou populací puchýřky útlé (*Coleanthus subtilis*, §2/C3). Jedná se o menší rybník, kde zastoupení litorální zóny určuje především aktuální stav obsádky a hospodaření na rybníce. Zatímco vegetace obnažených den letněných rybníků je zde bohatá a velmi kvalitní. Vodní a mokřadní vegetace při plné vodní hladině rybníka není příliš dobře vyvinutá či zcela chybí. Také kvalita vody v rybníce značně kolísá v souvislosti s termínem letnění a charakterem rybí obsádky. Stabilní litorální zóna tvořená porosty vysokých ostřic zde v podstatě chybí nebo je úzká, má spíše degradovaný charakter a zčásti byla zarostlá náletem dřevin. Rybník je obklopen kulturními, ruderalními nebo silně degradovanými rostlinnými společenstvy.

Území se vyskytuje ve fytogeografickém okrese (fytochorionu) 67 – Českomoravská vrchovina, fytogeografický obvod – Českomoravské mezofytikum (Skalický 1988) v kvadrátu 6562d středoevropského síťového mapování (Ehrendorfer & Hamann 1965).

Potencionální přirozenou vegetaci širšího okolí tvořily podle Neuhauslové (Neuhauslová 1998) acidofilní bikové bučiny.

Nadmořská výška: 510 m n. m.

Geologie a hydrologie:

Geologické podloží širšího okolí PP je pestré. Je tvořeno několika různými typy metamorfovaných hornin moldanubika. Převládající jsou pararuly a migmatity až ortoruly. V drobných vložkách se objevuje bázemi bohatší amfibolit a chudší granulit. V místech údolní nivy a rybníka je horninové podloží zcela překryté kvartérními sedimenty, konkrétně deluviofluviálními a fluviálními sedimenty niv a vodních nádrží (ČGS 2014).

PP Obecník je jedním z kaskády různě rozsáhlých rybníků na toku Pikáreckého potoka, který je levostranným přítokem říčky Libochovky náležející do povodí Svatky.

Flóra a vegetace:

PP Obecník představuje typickou ukázkou obnažených den se zachovalou druhovou garniturou sv. *Eleocharition ovatae*, as. *Polygono-Eleocharitetum ovatae*. Další mokřadní biotopy jsou na rybníku přítomné v závislosti na charakteru rybí obsádky. Trvale přítomné jsou pouze rákosiny sv. *Phragmition communis* s dominancí *Phragmites communis*. Typická hydrosérie ostřicových litorálních porostů přecházející do vlhkých luk zde chybí v důsledku úpravy břehů rybníka a odvodněním luk v minulosti.

Z floristického pohledu je zkoumané území druhově spíše chudší, s velmi omezenou biotopovou pestrostí dané lokality. Na druhou stranu vyskytuje se zde typická druhová garnitura letněných rybníčních den s bohatým výskytem *Coleanthus subtilis* (§2/C3), vtroušeně s *Limosella aquatica* (C4a), *Carex bohemica* (C4a), *Eleocharis ovata* (C4a), vzácně byl zaznamenán výskyt *Isolepis setacea* (C3). Garnitura mokřadních a vodních druhů je ochuzená a z významnějších druhů lze uvést snad jen přechodný výskyt *Potamogeton lucens* (C3), který se objevil ve vytvořené tůni po revitalizaci lokality v r. 2015. Bohužel tůně během následujících let zanikly, zřejmě vlivem zanesením splachy ze sousedních polí v kombinaci s výrazným suchem posledních let. Jediným významnějším druhem, který přežil devastaci navazujících vlhkých luk odvodněním, byla vrba rozmarýnolistá (*Salix rosmarinifolia*, C3), která zde přežila v okrajích porostu mokřadních vrbín v místě vedení meliorační strouhy. Jinak je luční vegetace navazující na sv. okraj PP druhově chudá a ruderalizovaná.

Fauna:

Průzkumy bezobratlých byly provedeny v letech 2014 a 2015 (Hesoun in Ekrťová et al. 2015) a doplněny v roce 2019. Za významnější nálezy vodních bezobratlých můžeme považovat nálezy lokálních druhů jako je vážka jarní (*Sympetrum fonscolombii*), lokálně se vyskytující šidélko menší (*Ischnura pumilio*), vážka bělořitná (*Orthetrum cancellatum*) a šidélko znamenáné (*Erythromma viridulum*). Společenstvo vodních brouků je tvořeno zejména eurytopními druhy např. *Ilybius fenestratus*, *Hygrotus impressopunctatus*, *Laccophilus hyalinus*, *Rhantus exoletus*, *Noterus clavicornis*, *Helochares obscurus*, *Hydrobius fuscipes*, *Hydrochara caraboides*, *Cymbiodyta margnella*, *Enochrus quadripunctatus* aj. Očekávalo se zlepšení této situace díky vytvoření mělkých tůní nad rybníkem v roce 2014, avšak v následujících suchých letech tyto plochy zčásti vyschly, zčásti byly zaneseny splachy z polí.

Bohatší je společenstvo fytofágních bezobratlých, kde bylo zjištěno několik druhů mandelinek a nosatců, z nichž mezi lokálně se vyskytující můžeme zařadit dřepčíka *Aphthona euphorbiae*, vázaného v lokalitě zřejmě na pryšce *Tithymalus* sp., mokřadní dřepčíky *Chaetocnema conducta* a *Chaetocnema mannerheimi* s vazbou na Cyperaceae a Juncaceae, nebo nosatčíka *Nannophyes marmoratus* potravně vázaného na kyprej vrbici (*Lythrum*

salicaria). Na pobřežní vegetaci jsou vázáni i rákosníci *Donacia vulgaris* a *Plateumaris sericea*, nebo poměrně vzácný, spíše teplomilný mravencovník *Cordicomus gracilis*, jehož výskyt je v rámci ČR soustředěn zejména na jižní Moravu.

Z epigeických druhů brouků byly nalezeny mokřadní druhy střevlíků, jako *Oodes helopioides*, *Agonum marginatum*, *Elaphrus riparius*, *Acupalpus parvulus* aj.

Poměrně zajímavé společenstvo je vázáno i na skupiny vrb v severovýchodním okraji ZCHÚ. Jednak zde byl zjištěn lokální herbivorní dřepčík *Crepidodera plutus*, jednak bylo nalezeno poměrně bohaté společenstvo druhů vázaných na dřevní houby s červotočem *Dorcatoma chrysomelina*, který je na Vysočině zřejmě velmi lokální a několika druhů čeledi Ciidae.

V litorálu rybníka byl také nalezen blíže neurčený druh mokřadního měkkýše kuželíka (*Euconnulus* sp.).

Při orientačním průzkumu v roce 2014 bylo v PP Obecník zaznamenáno pouze 86 druhů motýlů (Dvořák 2015), což dokládá biotopově poměrně chudý a značně inverzní charakter lokality, která je obklopena intenzivně obhospodařovanými zemědělskými pozemky a lesními monokulturami. I přes tato negativa bylo zjištěno několik velmi zajímavých a ekologicky cenných druhů, které mají na lokalitě vazbu na mokřady a litorály vodních ploch. Ve skupině takto vyhraněných druhů najdeme druhy jako lišejníkovec mokřadní (*Thumatha senex*), žlutavka bahenní (*Macrochilo cribrumalis*), blýskavka lesklá (*Athetis lepigone*), šedavka bahenní (*Apamea unanimitis*), plavokřídlec ostricový (*Mythimna pudorina*) a zejména ohniváček černočárný (*Lycaena dispar*, §2), který je také naturovým druhem. Poměrně vysoké procento zastoupení na lokalitě tvoří významné společenstvo motýlů monofágně vázaných na porosty rákosu obecného (*Phragmites australis*). Do skupiny těch nejvýznamnějších patří travičák rákosový (*Chilo phragmitella*), plavokřídlec pobřežní (*Leucania obsoleta*) a zvláště makadlovka *Brachmia inornatella*, jejíž zjištění je teprve třetím nálezem v rámci Českomoravské vrchoviny.

V rybníku se stabilně vyskytuje kuňka obecná (*Bombina bombina*, §2/EN) a dále byli z obojživelníků nalezeni zelení skokani rodu *Pelophylax* sp., včetně jednoho pulce ve vyhloubené tůni (Hesoun et Kodet in Ekrťová et al. 2015).

Na lokalitě a v jejím bezprostředním okolí bylo v letech 2014 – 2019 zaznamenáno 73 druhů ptáků, z nich 68 druhů přímo na lokalitě, přičemž u 63 druhů to bylo během hnízdního období (Kodet et Kodetová 2019). Bylo zde prokázáno hnízdění potápky malé (*Tachybaptus ruficollis*, §/VU), kopřivky obecné (*Anas strepera*, §/VU), kachny divoké (*Anas platyrhynchos*), poláka chocholačky (*Aythya fuligula*), lysky černé (*Fulica atra*), čejky chocholaté (*Vanellus vanellus*, VU) či kulíka říčního (*Charadrius dubius*, VU). V roce 2015 vyhnízdil v neposečeném ruderálu na východním břehu rybníka pár motáka lužního (*Circus pygargus*, §2/EN). Dále zde byl zjištěn hnízdní výskyt potápky roháče (*Podiceps cristatus*, §/VU), čírky modré (*Anas querquedula*, §§/CR), čírky obecné (*Anas crecca*, §/CR), poláka velkého (*Aythya ferina*), motáka pochopa (*Circus aeruginosus*, §/VU) a cvrčilký slavíkové (*Locustella luscinioides*, §/EN). Jedná se o loviště čápa černého (*Ciconia nigra*, §§/VU), čápa bílého (*Ciconia ciconia*, §/NT), volavky bílé (*Egretta alba*, §§), volavky popelavé (*Ardea cinerea*, NT), vodouše kropenatého (*Tringa ochropus*, §§/NT), ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*, §§/VU), krahujce obecného (*Accipiter nisus*, §§/VU), krkavce velkého (*Corvus corax*, §/VU), vlaštovky obecné (*Hirundo rustica*, §), jiříčky obecné (*Delichon urbica*, NT) ad. V srpnu 2014 bylo na rybníce významné pohnízdí shromaždiště (53 ex.) čírek obecných (*Anas crecca*, §/CR). V pohnízdí době zde byl zjištěn také výskyt labutě velké (*Cygnus olor*, VU) a kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*, VU). Z dalších druhů byl na lokalitě zaznamenán hnízdní výskyt rákosníka proužkovaného (*Acrocephalus schoenobaenus*), strnada rákosního (*Emberiza schoeniclus*), ťuhýka obecného (*Lanius collurio*, §/NT), rehka zahradního (*Phoenicurus phoenicurus*), pěnice hnědokřídle (*Sylvia communis*), sýkory lužní

(*Parus montanus*), zvonohlíka zahradního (*Serinus serinus*), vrány šedé (*Corvus cornix*, NT), kukačky obecné (*Cuculus canorus*), hrdličky divoké (*Streptopelia turtur*), žluny zelené (*Picus viridis*) a dalších běžných druhů. V rámci Vysočiny se jedná o ornitologicky významnou lokalitu, na které se pravidelně vyskytují a rozmnožují chráněné a ohrožené druhy ptáků.

Ze savců byla na lokalitě zastižena např. lasice hranostaj (*Mustela erminea*) a v rybníce žije nepůvodní ondatra pižmová (*Ondatra zibethica*) (Kodet in Ekrťová et al. 2015).

2.1.2 Přehled zvláště chráněných a významných ohrožených druhů rostlin a živočichů

Tabulka 3: Přehled zvláště chráněných a významných cévnatých rostlin je stanoven na základě průzkumu provedeného v r. 2019 a dat získaných z předchozích návštěv lokality v rámci koordinace revitalizačního projektu realizovaného v letech 2014–2015 (Ekrťová et al. 2015).

- Chráněné druhy podle vyhl. MŽP ČR č. 395/1992 Sb.: §1 = kriticky ohrožené; §2 = silně ohrožené; §3 = ohrožené
- Taxony červeného seznamu cévnatých rostlin ČR (Grulich 2012): C1 = kriticky ohrožené; C2 = silně ohrožené; C3 = ohrožené; C4 = vzácnější taxony vyžadující pozornost, méně ohrožené

druh	kategorie podle vyhlášky č. 395/1992 Sb.	stupeň ohrožení dle čer. sez.	popis biotopu druhu v ZCHÚ a aktuální početnost nebo vitalita populace, další poznámky
Cévnaté rostliny			
bahnička vejčitá (<i>Eleocharis ovata</i>)	-	C4	Roztroušeně
bezosečka štětínovitá (<i>Isolepis setacea</i>)	-	C3	Vzácně
blatěnka vodní (<i>Limosella aquatica</i>)	-	C4	Místy roztroušeně
ostřice šáchorovitá (<i>Carex bohemica</i>)	-	C4	Místy hojně
puchýřka útlá (<i>Coleanthus subtilis</i>)	§2	C3	Velmi bohatá populace se stovky tisíc jedinců
rdest světlý (<i>Potamogeton lucens</i>)	-	C3	Přechodný výskyt nevelkého porostu v tůni na sv. břehu rybníka, tůň je aktuálně zaniklá.
vrba rozmarýnolistá (<i>Salix rosmarinifolia</i>)	-	C3	3 drobné polykormony na hranici plochy náletových dřevin a kosené louky degradovaného charakteru.

Tabulka 4: Přehled zvláště chráněných a významných bezobratlých a obratlovců je stanoven na základě terénních průzkumů provedených zejména v letech 2014–2015 v rámci vyhodnocení zásahů a opatření realizovaných v rámci II. etapy projektu Biodiverzita (Ekrťová et al. 2015) a dalších průzkumů z let 2016–2019 (Kodet et Kodetová 2019).

- Chráněné druhy podle vyhl. MŽP ČR č. 395/1992 Sb.: §1 = kriticky ohrožené; §2 = silně ohrožené; §3 = ohrožené
- Taxony červeného seznamu ohrožených druhů ČR - bezobratlých (Hejda et al. 2017) a obratlovců (Chobot et Němec 2017): CR = kriticky ohrožené; EN = ohrožené; VU = zranitelné; NT = téměř ohrožené

druh	kategorie podle vyhlášky č. 395/1992 Sb.	stupeň ohrožení dle čer. sez.	popis biotopu druhu v ZCHÚ a aktuální početnost nebo vitalita populace, další poznámky
Bezobratlí			
ohniváček černočárny (<i>Lycaena dispar</i>)	§2	-	podmáčené louky, okraje vodních toků, ale též na ruderalních mokřadech
mravencovník <i>Cordicomus gracilis</i>			regionálně významný druh vázaný a rákosiny
Obratlovci			
kuňka ohnivá (<i>Bombina bombina</i>)	§2	EN	otevřené slunné mělké stojaté vody rybníků či tůní s vodní vegetací

druh	kategorie podle vyhlášky č. 395/1992 Sb.	stupeň ohrožení dle čer. sez.	popis biotopu druhu v ZCHÚ a aktuální početnost nebo vitalita populace, další poznámky
Obratlovci			
skokan (<i>Pelophylax</i> sp.)	§2	VU/NT	rybníky a tůň s vodní vegetací
cvrčilka slavíková (<i>Locustella luscinioides</i>)	§3	EN	hnízdění výskyt 1 zpívajícího samce v rákosině rybníka
čáp bílý (<i>Ciconia nigra</i>)	§3	NT	loviště na rybníce, vyhovují mělčiny při spuštění rybníka (max. 1 ex.)
čáp černý (<i>Ciconia nigra</i>)	§2	VU	loviště na rybníce, vyhovují mělčiny při spuštění rybníka (max. 3 ex.)
čejka chocholátá (<i>Vanellus vanellus</i>)	-	VU	hnízdění více párů, obliba obnaženého dna (vyvedené rodinky: max. 20 ex.)
čírka modrá (<i>Anas querquedula</i>)	§2	CR	hnízdění výskyt 1 samce na rybníce, obliba pozvolného přechodu hladiny a zarůstajícího obnaženého dna
čírka obecná (<i>Anas crecca</i>)	§3	CR	hnízdění výskyt 1-2 párů na rybníce, obliba pozvolného přechodu hladiny a zarůstajícího obnaženého dna
jiříčka obecná (<i>Delichon urbica</i>)	-	NT	loviště zejména nad rybníkem
kopřivka obecná (<i>Anas strepera</i>)	§3	VU	hnízdění více párů, hnízdí v husté vegetaci
kormorán velký (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	-	VU	loviště na rybníce (max. 3 ex.)
krahujec obecný (<i>Accipiter nisus</i>)	§2	VU	loviště
krkavec velký (<i>Corvus corax</i>)	§3	VU	loviště
kulík říční (<i>Charadrius dubius</i>)	-	VU	zjištěno hnízdění 1 páru na obnaženém dně rybníka
labuť velká (<i>Cygnus olor</i>)	-	VU	mimohnízdění výskyt 1 ex. na rybníce
ledňáček říční (<i>Alcedo atthis</i>)	§2	VU	loviště na rybníce (max. 1 ex.)
moták pochop (<i>Circus aeruginosus</i>)	§3	VU	hnízdění výskyt na rybníce, možné hnízdění 1 páru v rákosině
moták lužní (<i>Circus pygargus</i>)	§2	EN	zjištěno hnízdění 1 páru v ruderálu vedle rybníka
potápka roháč (<i>Podiceps cristatus</i>)	§3	VU	hnízdění výskyt 1 ex., druh stojatých vod s dostatečnou průhledností vody
potápka malá (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	§3	VU	hnízdění 1 páru na rybníce, druh stojatých vod s dostatečnou průhledností vody a s vodní vegetací
ťuhýk obecný (<i>Lanius collurio</i>)	§3	NT	hnízdění výskyt 1-2 párů, druh otevřené krajiny s rozptýlenou zelení, hnízdí v keřích
vlaštovka obecná (<i>Hirundo rustica</i>)	§3	-	loviště zejména nad rybníkem (max. 23 ex.)
vodouš kropenatý (<i>Tringa ochropus</i>)	§2	NT	hnízdění výskyt 1 páru, obliba obnaženého dna jako loviště, hnízdí na dřevinách ve starých hnízdech drozdovitých ptáků
volavka bílá (<i>Egretta alba</i>)	§2	-	loviště na rybníce (max. 1 ex.)
volavka popelavá (<i>Ardea cinerea</i>)	-	NT	loviště na rybníce (max. 20 ex.)
vrána šedá (<i>Corvus cornix</i>)	-	NT	loviště

2.1.3 Výčet a popis významných přirozených disturbančních činitelů působících v území v minulosti a současnosti

a) abiotické disturbanční činitele

Nelze stanovit žádné významné abiotické disturbanční činitele.

b) biotické disturbanční činitele

Kromě člověka a jeho hospodaření (manipulace s vodní hladinou, charakter rybí obsádky) nemají biotické disturbanční činitele významný vliv.

2.2 Historie využívání území a zásadní pozitivní i negativní vlivy lidské činnosti v minulosti a současnosti

a) ochrana přírody

Přírodní památka Obecník patří k nově vyhlášeným ZCHÚ v souvislosti s vyhlášením sítě evropsky významných lokalit (EVL – CZ 0612137). V případě této lokality byl důvodem vyhlášení výskyt letněných rybníčních den s početnou populací puchýřky útlé (*Coleanthus subtilis*).

Kromě vegetace letněných den zde z let 2002 až 2006 pocházejí údaje o výskytu bohaté vegetace parožnatek, konkrétně *Chara* cf. *braunii* (determinace není potvrzena specialistou) a dále vegetace vodních makrofyt (*Myriophyllum spicatum*, *Potamogeton pusillus*, *P. pectinatus*, *P. crispus*). Po epizodě chovu divokých kachen na rybníce se již po r. 2006 tyto druhy a vegetační typy na lokalitě neobjevují a pravděpodobně to souvisí s hospodařením.

Významný krok v aktivní ochraně území přinesl obnovní projekt realizovaný v letech 2014–2015, v rámci kterého došlo k rekonstrukci obtokové strouhy rybníka. Dále se v navazujících loukách v porostech náletových dřevin na sv. okraji rybníka redukovala část dřevin a zasypala a odstranila část staré drenáže. Na plochách po drenážních příkopech a odstraněných dřevinách vzniklo několik drobných tůní, kde okamžitě regenerovala vegetace vodních makrofyt (*Potamogeton lucens*, *Persicaria amphibia*) a mokřadní vegetace s *Carex vesicaria*, *Cirsium palustre*, *Scirpus sylvaticus*, *Caltha palustris* aj.). Vznikla zde také narušená podmáčená místa, která okamžitě využily k hnízdění čejky chocholaté (*Vanellus vanellus*). Dále se obnovila seč na plochách silně degradovaných v ploše drenážních příkopů a jejich okolí v místech s výskytem vrby rozmarýnolisté (*Salix rosmarinifolia*).

Bohužel velmi pozitivní zásah, který plochu na sv. okraji PP velmi zatraktivnil z pohledu celkové biodiverzity území, v dalších několika letech téměř zanikl. Dochází k zarůstání dřevinami výmladky z ponechaných pařezů a hlavně téměř zanikly vytvořené tůně. Aktuálně jsou na místě patrné stěží dvě mírně zvodnělé plochy jen vzdáleně připomínající původní tůně (viz obr. 1). Podle terénních pozorování se zdá, že k zániku tůní přispělo nejen drastické sucho posledních let, ale zejména silné splachy zeminy ze sousedních polí, ke kterým dochází při silných přívalových srážkách.

Rozšířená seč plochy stále pokračuje, je provedená fázově, což je určitě pro podporu celkové biodiverzity na lokalitě prospěšné, jen v některých přechodně více podmáčených plochách (zrušené vedení drenáže) bylo zaznamenáno ponechání posečené biomasy.

V roce 2014 došlo také k ořezání vrb na ploše v severovýchodním okraji území. V této péči se již nepokračuje.

b) lesní hospodaření

Nemá žádný významný vliv.

c) zemědělské hospodaření

Zemědělské hospodaření ovlivňuje území především splachy zeminy z polí na sv. až v. okraji území. Problematické splachy velkého množství materiálu zmiňuje již předchozí plán péče. To, že k nim dochází stále, dokumentuje rychlý zánik vytvořených tůní v místech zrušených drenážních příkopů (za 4 roky). Splachy mají pravděpodobně vliv i na plochu rybníka, kde může docházet nejen k hromadění nežádoucí minerální zeminy, ale mohou se sem dostávat i používané agrochemikálie, což může působit problémy. Cílem ochrany by mělo být vytvoření protierozních opatření.

Obr. 1: Porovnání stavu plochy na sv. okraji PP před revitalizací v r. 2012, bezprostředně po revitalizaci v r. 2015 a v r. 2018. Na snímcích je patrná výrazná změna lokality, kdy z ruderalizovaného a odvodněného náletu dřevin vzniká rozrůzněná kosená plocha s tůněmi a jednotlivými solitéry dřevin, dochází k obnově seče na plochách dlouhodobě nekosených. Na nejmladším snímku je patrný rychlý zánik tůní, částečný ústup od seče na podmáčených plochách a zpětná ecese dřevin.

d) rybníkářství

Rybník sloužil v posledních desetiletích k odchovu plůdku a násady kapra, což je z pohledu vegetace obnažených den a populace puchýřky útlé vhodné hospodaření. Před rokem 2014 byl chován i tržní kapr (K2, K3), kterého bylo nasazováno 1000-1800 kg/rybník. S kaprem byla chována i dravá ryba Š0-1, Ca0. V roce 2019 byl v rybníku zaznamenán plůdek lína. Dochází k pravidelnému, alespoň částečnému letnění rybníka v souvislosti s jarními výlovy.

Z pohledu ochrany celkové biodiverzity lokality je poněkud problematické pravidelné hnojení, které spolu se splachy ze zemědělské půdy vede k výraznému zvýšení trofie rybníka. Vyšší trofie se negativně podepisuje na kvalitě vody v rybníce, zejména v případě vyšších obsádek ryb, ale také může být v delším časovém horizontu limitující pro některé významné druhy vegetace obnažených den a pro celkovou strukturu této vegetace.

Jednoznačně nejzásadnějším negativním zásahem provedeným v minulosti bylo zcela nevhodné odbahnění rybníka spojené s vyhrnutím sedimentu k okrajům rybníka. Tento zásah zcela zdevastoval přirozenou litorální hydrosérii vedoucí od limnických rákosin k zvodnělým ostřicovým porostům přecházející do vlhkých luk.

e) jiné způsoby využívání

V minulosti byla lokalita poškozena chovem polodivokých kachen. Před rokem 2006, zde byly známy bohaté porosty char a vodních makrofyt. Jejich absence v posledních asi 10 letech je vysvětlována změnou lokality po intenzivním chovu právě polodivokých kachen. Zda je to skutečně jediný důvod zřejmě celkem významné změny lokality je otázkou. V každém případě je tento způsob využívání lokality zcela nežádoucí.

2.3 Související plánovací dokumenty, správní akty a opatření obecné povahy

Plán péče pro PP Obecník (2009 – 2018)

PP Obecník, vyhodnocení zásahů a opatření realizovaných v rámci II. etapy projektu Biodiverzita.

Souhrn doporučených opatření pro evropsky významnou lokalitu Obecník (CZ0612137)

Rozhodnutí o výjimce ze zákazů podle § 36 zák.č. 114/1992 Sb. č.j. KUJI 48673/2015, OŽP 760/2015 Kra

2.4 Současný stav zvláště chráněného území a přehled dílčích ploch

2.4.2 Základní údaje o rybnících, vodních nádržích a tocích

Název rybníka (nádrže)	Obecník
Katastrální plocha	4,6
Využitelná vodní plocha	3,9
Plocha litorálu	0,25
Průměrná hloubka	1,5 m
Maximální hloubka	2,0
Postavení v soustavě	uvnitř soustavy
Manipulační řád	-
Povolení k nakládání s vodami	Dodatečné, č.j. ŽP/Vod./206/97-Ka, vydal OkÚ Žďár n. Sýzavou dne 17.3.1997
Hospodářsko-provozní řád	-
Způsob hospodaření	V současné době polointenzivní s přihnojováním, pravidelné částečné letnění, chov kachen je vyloučen.
Intenzita hospodaření	polointenzivní

Výjimka k aplikaci látek znečišťujících vodu	KUJI 66343/2010, KUJI 19785/2005 OLVHZ St-5 Platnost do 31.12.2014
Uživatel rybníka	Rybářství Kolář, a.s., Dešná 19, IČO: 49967720
Rybářský revír	-
Správce rybářského revíru	-
Zarybňovací plán	-
Průtočnost – doba zdržení	Nebylo zjištěno

2.4.3 Základní údaje o plochách mimo lesní pozemky

Tabulka 5: Přehled a charakteristika vymapovaných segmentů (dílčích ploch) reprezentující jednotlivé vegetační jednotky (biotopy). Kódy biotopů jsou převzaty podle Katalogu biotopů České republiky (Chytrý et al. 2010). Znaménkem (+) jsou spojeny jednotlivé biotopy, které na vyznačené ploše tvoří mozaiku, za šipkou (→) jsou uvedeny biotopy, ve které zaznamenané převládající biotopy přecházejí nebo jsou obohacené o jejich floristické prvky. Poloha jednotlivých dílčích ploch je znázorněna v Příloze 1, Mapa 1. Druhy vyznačené tučně jsou zahrnuty v národním červeném seznamu cévnatých rostlin (Grulich 2012).

No	Vegetační jednotka	Biotop	Charakteristika plochy a další poznámky
1	Kulturní travní porosty	X5 (→T1.5)	Odvodněné a intenzifikované luční porosty, místy silně ruderalizované <i>Rumex obtusifolius</i> , místy zbytky druhů T1.5, celkově však silně degradované. Aktuálně kosené, na některých zvodnělých místech zůstává pokosená hmota. Velmi vzácně <i>Salix rosmarinifolia</i> .
2	Mokřadní vrbiny	K1	Polykormon <i>Salix euxina</i> , <i>S. aurita</i> na odvodněných místech, zřejmě v místech vedení meliorací, podrost má ruderální charakter, silně ovlivněno splachy z pole.
3	Mokřadní vrbiny	K1 (→X12)	Polykormony <i>Salix euxina</i> v nekoseném ostrůvku s <i>Prunus domestica</i> , ruderalizace v E1. Na hranici s formací náletových dřevin. Je to plocha na odvodněných místech.
4	Nálet dřevin a ruderální vegetace	X12+X7	Nálet dřevin v loukách, který částečně kopíruje vedení drenáží a podél kanálu přechází na okraj rybníka Obecník. Okraj rybníka tvoří víceméně ruderální porosty s nálety dřevin, pravděpodobně se částečně jedná o deponie. Významně je zastoupena především <i>Phalaris arundinacea</i> , z náletových dřevin výskyt <i>Salix euxina</i> , <i>Sorbus aucuparia</i> , <i>Prunus avium</i> , <i>Prunus spinosa</i> aj. V ploše v r. 2014 vybudované tůně v místech bývalých melioračních struh. Aktuálně jsou bez vody a zcela zanesené. Zřejmě vliv velkého sucha a významnými splachy z polí.
5	Nálet dřevin a ruderální vegetace	X12+X7	Nálety dřevin vedoucí až k okraji rybníka, který má ruderální charakter, významně zastoupené <i>Salix viminalis</i> , <i>S. euxina</i> , <i>Alnus glutinosa</i> aj., v podrostu významně dominuje <i>Phalaris arundinacea</i> , místy <i>Juncus effusus</i> , cenný litorál chybí.
6	Rákosiny stojatých vod	M1.1	Litorální rákosiny s dominantním <i>Phalaris arundinacea</i> .
7	Společenstva obnažených den/vodní plocha bez makrofyt	M2.1/V1G	Obnažená dna rybníka s cenným a pestrým obnaženým dnem sv. <i>Eleocharion ovatae</i> (as. <i>Polygono-Eleocharitetum ovatae</i>) s významným zastoupením <i>Carex bohémica</i> , <i>Eleocharis ovata</i> , <i>Peplis portula</i> , <i>Alisma plantago-aquatica</i> , <i>Ranunculus sceleratus</i> , <i>Coleanthus subtilis</i> , <i>Limosella aquatica</i> , <i>Isolepis setacea</i> aj.
8	Olšina náletového charakteru	L2.2 (→X12)	Ruderalizovaný nálet olše mezi rybníky, různě zapojené s minimálním podílem druhů typických pro potoční a pramenišní olšiny.
9	Nálet dřevin a ruderální vegetace	X12+X7	Prudký svah podél obtokové struhy s jednotlivými jedinci <i>Salix euxina</i> a dále náletem <i>Alnus glutinosa</i> a <i>Salix cinerea</i> .

2.5 Souhrnné zhodnocení stavu předmětů ochrany, výsledků předchozí péče, dosavadních ochrannářských zásahů do území a závěry pro další postup

Vzhledem k pravidelné přítomnosti letnění se vegetace obnažených den s početnou populací puchýřky útlé na lokalitě vyskytuje pravidelně. Bohužel pokus o zvýšení celkové biodiverzity území částečnou revitalizací vodních poměrů luk na sv. okraji lokality nebyl příliš úspěšný. **Velmi příznivý efekt opatření během několika málo let téměř zanikl, důvodem jsou zřejmě intenzivní splachy materiálu ze sousedních polí do míst bývalého vedení drenáže (viz obr. 1).**

A. ekosystémy

ekosystém:	Vegetace obnažených den rybníků sv. <i>Eleocharion ovatae</i>		
indikátory cílového stavu	aktuální hodnoty indikátorů a zhodnocení stavu a trendu vývoje ekosystému ve vztahu k provedené péči a působícím vlivům		
Výskyt významných druhů <i>Coleanthus subtilis</i> , <i>Limosella aquatica</i> , <i>Carex bohemica</i> , <i>Eleocharis ovata</i> , <i>Isolepis setacea</i>	Výskyt významných druhů na lokalitě je přítomný, ale s výjimkou <i>Coleanthus subtilis</i> se zdá, že dochází k postupnému snižování početnosti. Může se jednat o náhodné kolísání vlivem naprosto přirozených změn této velmi dynamické vegetace. Na druhou stranu zde může docházet i k postupným negativním změnám vlivem vzrůstající trofie rybníka a pravidelným zanáším rybníka splachy ze sousedních zemědělských pozemků.		
	Stav:	dobrý	
	trend vývoje	zhoršující se	
Nízké a omezené zastoupení ruderalizujících druhů	Výskyt vzrůstných druhů představuje významnou konkurenci pro cenné druhy jednoleté a nízké vegetace obnažených den. V případě toho rybníka je rozšíření zástupců r. <i>Persicaria</i> , <i>Rumex maritimus</i> , <i>Ranunculus sceleratus</i> , <i>Alopecurus aequalis</i> zatím částečně omezené, ale v porovnání stavu mezi lety 2014 a 2019 se zdá, že dochází k jeho šíření na úkor nízké vegetace.		
	stav:	dobrý	
	trend vývoje:	zhoršující se	

ekosystém:	Ekosystém citlivě obhospodařovaného rybníka		
indikátory cílového stavu	aktuální hodnoty indikátorů a zhodnocení stavu a trendu vývoje ekosystému ve vztahu k provedené péči a působícím vlivům		
Výskyt významných druhů vodního a mokřadního ptactva a udržení stabilní populace <i>Bombina bombina</i>	Na lokalitě se pravidelně vyskytuje a hnízdí <i>Anas strepera</i> , na obnaženém dně pak <i>Vanellus vanellus</i> za potravou sem zalétají <i>Tringa ochropus</i> , <i>Ardea cinerea</i> , <i>Ardea alba</i> . Příležitostný je výskyt dalších vodních ptáků <i>Cygnus olor</i> , <i>Tachybaptus ruficollis</i> , <i>Anas crecca</i> , <i>Anas querquedula</i> . Stabilní je populace desítek adultů <i>Bombina bombina</i>		
	stav:	zhoršený	
	trend vývoje	setrvalý	
Průhlednost vody celoročně do 50 cm, do 15.6. pak 70 cm, do 15.6. zastoupení středního planktonu	V roce 2019 při chovu plůdku byla průhlednost vody a zastoupení zooplanktonu odpovídající přirozené dynamice. Situace je však silně závislá na momentálním stavu obsádky – hmotnost, složení		
	stav:	zhoršený	
	trend vývoje	trend není jednoznačný, spíše zhoršující se	

B. druhy - rostliny

druh:	puchýřka útlá (<i>Coleanthus subtilis</i>)	
indikátory cílového stavu	aktuální hodnoty indikátorů a zhodnocení stavu a trendu vývoje druhu ve vztahu k provedené péči a působícím vlivům	
Početná populace čítající statisíce rostlin	Populace druhu se pravidelně objevuje ve stovkách tisíc jedinců.	
	stav:	dobrý
	trend vývoje:	setrvalý

2.6 Stanovení prioritních zájmů ochrany území v případě jejich možné kolize

Prioritní zájmy ochrany přírody pro PP Obecník jsou následující:

- *hospodaření přizpůsobené ochraně vegetace obnažených rybníčních den s puchýřkou útlou – pravidelné letnění minimálně po dobu 2 měsíců.*
- *podpora celkové biodiverzity území především se zaměřením na avifaunu*

Způsob hospodaření je nutné sladit se zájmy ochrany všech významných fenoménů lokality (vegetace, flóra, fauna ad.). Při dobře nastaveném a provedeném managementu kolize mezi jednotlivými složkami biodiverzity území nehrozí. Vzhledem k tomu, že se jedná o hospodářsky využívaný rybník, možným kolizím s hospodářskými a finančními zájmy vlastníka je potřeba předcházet.

3. Plán zásahů a opatření

3.1 Výčet, popis a lokalizace navrhovaných zásahů a opatření v ZCHÚ

Tabulka 6: Popis navrhovaných managementových opatření pro jednotlivé segmenty (dílní plochy) uvedené v tabulce 5 a znázorněné v Příloze 1, Mapa 1,2. Opatření a zásady jejich provedení, které jsou obecně platné pro celé území PR, jsou uvedeny v kap. 3.1.1 a nejsou zpravidla součástí popisu navrhovaných opatření v této tabulce.

Č.	Biotop	Typ managementu	Popis navrhovaných opatření
1	X5 (→T1.5)	KOSENÍ	Pravidelná seč 1-2x ročně organizovaná fázově, rozdělit plochu na polovinu a kosit s odstupem min. 3 týdnů.
2	K1	REDUKCE DŘEVIN	Pravidelně redukovat dřeviny ořezáním, v případě vybraných vrů může být ořezáno tzv. „na hlavu“.
3	K1 (→X12)	REDUKCE DŘEVIN	Pravidelně redukovat dřeviny ořezáním, v případě vybraných vrů je doporučeno ořezání tzv. „na hlavu“.
4	X12+X7	REDUKCE DŘEVIN	Pravidelně redukovat dřeviny ořezáním, v případě vybraných vrů je doporučeno ořezání tzv. „na hlavu“.
5	X12+X7	BEZ ZÁSAHU	
6	M1.1	BEZ ZÁSAHU	
7	M2.1/V1G	PRAVIDELNÉ LETNĚNÍ	Přesný popis hospodaření dle kap. 3.1.1
8	L2.2 (→X12)	BEZ ZÁSAHU	
9	X12+X7	BEZ ZÁSAHU	

3.1.1 Rámcové zásady péče o ekosystémy a jejich složky nebo zásady jejich jiného využívání

a) péče o vodní ekosystémy

Rámcová směrnice péče o rybníky/nádrže

Název rybníka (nádrže)	Obecník
Způsob hospodaření	Jednohorkový, Kombinace plůdkového výtažníku a odchovu tržní ryby. Jednou za 3-4 roky provést úplné letnění v termínu 15.3.-15.6. Hospodařit tak, aby byla zachována vysoká průhlednost vodního sloupce a pravidelné letnění; vyloučit chov polodivokých kachen.
Intenzita hospodaření	Polointenzivní s umožněním startovací dávky chlévské mrvy do 400 kg/ha/rok.
Manipulace s vodní hladinou	Nemanipulovat s vodní hladinou v době kladení snůšek obojživelníků a v době rozmnožování vodních ptáků, tj. mezi 15. březnem až 31. červencem. Jednou za 3-4 roky provést úplné letnění v termínu 15.3.-15.6.
Způsob letnění nebo zimování	Jednou za 3-4 roky provést úplné letnění v termínu 15.3.-15.6. V případě letnění vypustit nejpozději do 15. března, aby nedošlo při pozdějším vypuštění ke zničení snůšek obojživelníků, nenapouštět do 15.6., aby nedošlo ke zničení snůšek vodních ptáků hnízdících na obnaženém dně (čejka, kulík). V případě zimování je vhodné napustit před zahájením

	rozmnožování obojživelníků.
Způsob odbahňování	V této dekádě není předpokládáno. Před odbahněním je zapotřebí vyčlenit části s významnou vegetací obnažených den; vytvářet pozvolný sklon dna k litorálům a ke břehům, kde navazují louky.
Způsoby hnojení	Hnojení chlévskou mrvou jen ve formě jarní startovací dávky v množství max. 400 kg/ha/rok jen při násadě váčkového plůdku; možné přihnojování ve vegetačním období pokosenou trávou či slámou v menším množství.
Způsoby regulačního příkrmování	Upřednostňovat přirozenou produkci bez příkrmování. Jinak používat krmiva na rostlinné bázi v max. množství 1000 kg/ha/rok; krmné dávky volit důsledně dle aktuálních potřeb rybí obsádky
Způsoby použití chemických látek	Primárně nepoužívat, případné použití např. manganistanu či jiných látek jen v odůvodněných případech (např. léčiva v případě přenosných chorob).
Rybí obsádky	Takové, jež nadměrně neomezují rozvoj bezobratlých, nevyžirají vývojová stadia obojživelníků a neomezují rozvoj litorálu, tzn. vyloučit amura věkových kategorií 1 a více; z dravých ryb možný pouze candát věkových kategorií do 1 roku (plůdek) a starších kategorií nelovících v litorálech (např. Ca gen); možná např. smíšená obsádka candáta a lína nebo chov planktonofágů (síh, ostrorečka); celkovou rybí obsádku volit tak, aby byla do konce června zajištěna průhlednost vody min. 80 cm a zachována přirozená dynamika vývoje zooplanktonu (do konce června je přítomen střední zooplankton) - průměrná hmotnost rybí obsádky včetně doplňkových ryb za celý rok by neměla přesáhnout 400 kg/ha vodní plochy rybníka (tj. obsádka do konce června vždy v max. množství 400 kg/ha); při výlovech vždy důsledně dolovit a nežádoucí druhy ryb nevracet zpět.

Stabilizační vápnění neprovádět. Možné je pouze ve výjimečných případech (např. na základě měření alkality a poklesu pH pod 7). Vápnit v množství do 150 kg/ha páleného vápna, pouze na vodní hladinu, nejméně 5 m od litorálních porostů, nevápnit do přítoků, přítokových částí a mělčin při pobřeží.

b) péče o ekosystémy mimo lesní pozemky

Rámcová směrnice péče o ekosystémy mimo lesní pozemky

Druh managementu: KOSENÍ

Zdůvodnění a popis:

Kosení je tradiční způsob obhospodařování luk. Zachovává bezlesý charakter území, udržuje či podporuje druhovou pestrost a charakter druhově pestrých a květnatých luk. I v případě zkulturněných a ruderalizovaných porostů může pravidelná seč významně podpořit jejich druhovou pestrost a naopak při absenci seče se plocha velmi rychle stává silně ruderním porostem se zastoupením jen několika málo druhů.

Vzhledem k tomu, že se nejedná o přírodně cenné porosty, není zde potřeba nějaké striktní nastavení režimu seči. Podmáčená místa a jejich okolí by měla být na podzim důkladně vysečena, aby zde byl začátkem roku co nejnižší porost, nejlépe i narušený drn (hnízdiště čejky chocholaté). Naopak část plochy je žádoucí ponechávat do následujícího roku

neposečenou (hnízdíště motáka lužního) a pokosit ji až po 1. 8. dalšího roku. Čím větší mozaika při kosení bude vznikat, tím lépe, ale minimálně by měly být **kosené plochy rozděleny na 2 části. Jednotlivé části kosit v rozestupu min. 3 týdny.** Dále vzhledem k charakteru porostu není vhodné kosit plochu pouze v podzimních termínech. **Jedná se o travní porosty s vyšší produktivitou, které mohou být koseny 2x ročně,** ale je dobré zachovávat fázovou organizaci seče (resp. rozdělení na dvě části). Ponechávání nedosečků meziročně střídát.

Při vlastním provedení sečí je nezbytné v obou případech dodržovat následující zásady:

- *Pokosenou travu je potřeba důkladně vyhrabat, nejlépe v suchém stavu a odstranit ji mimo lokalitu.*
- ***Pokosenou biomasu (seno) nenechávat na ploše ležet déle jak 10 dní.***
- *Naprosto nežádoucí je mulčování, ponechávání posečené trávy na ploše po dobu delší než je 14 dní a vytváření kompostů biomasy na ploše.*
- *Naprosto nežádoucí je také obnova drnu, dozey, hnojení a jiné agrotechnické postupy vedoucí k obnově a zkulturnění travních porostů.*
- *Naopak žádoucí je pravidelné bránování v podzimním období. Bránování v časně jarním období může být konfliktní z pohledu obojživelníků.*

Druh managementu: LIKVIDACE NÁLETOVÝCH DŘEVIN

Zdůvodnění a popis:

Likvidace větší části dřevin byla v území provedena v letech 2014 – 2015 v rámci obnovního projektu. Větší část dřevin však v dalších letech regenerovala především výmladky. Zásah je vhodné periodicky opakovat. Zejména v případě některých vrb je dobré opakovat tzv. „ořez na hlavu“, který vytváří potenciálně velmi vhodné biotopy pro početnou skupinu xylofágního hmyzu. **Nikdy neořezávat všechny vrby současně.** Optimální je každoročně ořezat jen 1 až 2 vrby. V periodě 5ti let budou postupně ořezány všechny. Důvodem tohoto opatření je podpora fytofágů zjištěných na lokalitě na vrbách.

Při vlastním provedení prací je nezbytné dodržovat následující zásady:

- ***Likvidaci dřevin je vhodné provádět na konci vegetačního období a v zimě, vždy mimo hnízdní období, nejlépe v měsících (X, XI, XII, I, II).***
- *Vzhledem k tomu, že plochy v bezprostředním okolí dřevin by měly být následně koseny, je důležité dobře uklidit zbytky větví apod.*
- *Likvidaci větví, klestu aj., případně jejich pálení je možné provádět na místě. Veškerý popel po spálení odstranit mimo plochu lokality.*
- *Ořez dřevin opakovat dle potřeby, ca v periodě 1x/5let.*

Druh managementu: OBNOVA TŮNÍ

Zdůvodnění a popis:

Vytvořené tůně zanikly na lokalitě rychle v průběhu pouhých 4 let. Jak ukázala situace po jejich vybudování v r. 2015, jednalo se o zásah, který byl pro podporu celkové biodiverzity území velmi prospěšný a bylo by tedy vhodné uvažovat o jejich obnově a hlavně o provedení opatření, které by snížilo riziko významných splachů zeminy z okolních polí.

Při obnově a péči je doporučeno dodržovat následující zásady:

- *Při obnově tůní je důležité přebytečnou zeminu odstranit z místa. Je možné materiál přímo odstranit odvozem, ale je zde také možnost vytvořit deponii na okraji lokality a časem může být materiál vrácen zpět na zemědělskou půdu.*

- Pokud obnovené tůň budou zarůstat orobincem (*Typha latifolia*) je potřeba rostliny pravidelně vytrhávat a odstranit. Nadměrně rozvinuté porosty měkkých rákosin (*Glyceria maxima* apod.) je možno vyhrabat kovovými hráběmi na konci vegetace
- **Do tůní by neměla padat posečená biomasa, případně je nutné ji z tůní vyhrabat okamžitě po pokosení.**
- Důležité je realizovat opatření zabráňující splachům z polí. V první řadě by jistě pomohlo zatravnění orné půdy v OP a dále výsadba remízku na okraji lučního porostu a pole. Orientační řešení na navrženo viz mapa 3.

d) péče o populace a biotopy rostlin a hub

Většině zastoupených vzácných, ohrožených a zvláště chráněných druhů rostlin by měla trvalé podmínky pro přežití na lokalitě vytvářet realizace navrženého hospodaření na rybníce včetně manipulace s vodní hladinou a dalších managementových zásahů na terestrických biotopech. Lze uvažovat o obnově drobných tůní.

e) péče o populace a biotopy živočichů

Rybník využívat pouze k šetrnému rybářskému hospodaření. Při pravidelném letnění vypouštět rybník před nebo hlavní sezóny rozmnožování obojživelníků a ptáků, při letnění napouštění časovat dle výše uvedených zásad, aby nedocházelo k vyplavení hnízd ptáků hnízdicích na obnaženém dně. Rybník nevyužívat ke sportovnímu rybolovu. Na lokalitě nevypouštět žádnou pernatou zvěř, ani ji nepřikrmovat. Důležitá je fázově rozdělená seč lučních biotopů s ponecháváním nedosečků.

3.1.2 Podrobný výčet navrhovaných zásahů a činností v území

a) ekosystémy vázané na rybníky

Vše podrobně uvedeno výše, nepříjde mě smysluplné opakovat vše 2x.

b) ekosystémy mimo lesní pozemky

Vše podrobně uvedeno výše, nepříjde mě smysluplné opakovat vše 2x.

3.2 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma včetně návrhu zásahů a přehledu činností

a) zemědělství

Ochranné pásmo PP tvoří na východním i západním okraji luční porosty, na východě zasahuje i na plochu orné půdy. Na západním okraji se jedná o pastvinu a paseny jsou druhově celkem pestré a květnaté porosty. Stávající režim využívání OP je zde vhodný a je žádoucí ho dále zachovat. V případě východní části leží v ochranném pásmu kosené louky navazující na plochy v PP. Režim jejich využívání je navržen výše (viz kap. 3.1.1b). **V případě části polních kultur v ochranném pásmu by bylo velmi vhodné jejich zatravnění.** Platí to zejména pro plochu pole sousedící se kosenými travními porosty (viz mapa 3). Zatravnění by pomohlo omezit nežádoucí splachy zeminy při přívalových srážkách.

3.3 Zaměření a vyznačení území v terénu

Plocha je dostatečně označena.

3.4 Návrhy potřebných administrativně-správních opatření v území

a) vyhlášovací dokumentace

Bez návrhu.

b) návrhy potřebných správních rozhodnutí o výjimkách, povoleních nebo souhlasech

Je nutno průběžně aktualizovat výjimku k aplikaci látek znečišťujících vodu a výjimku ze zákazů podle § 36 zák.č. 114/1992 Sb.

3.5 Návrhy na regulaci rekreačního a sportovního využívání území veřejností

Nepřípustná je jakákoli činnost, která by znemožnila realizaci navrhovaných opatření či další činnosti, které mohou znamenat nežádoucí narušení anebo eutrofizaci území, neúmyslné (vyvážení zahradního odpadu) či úmyslné vnášení rostlin či vypouštění živočichů z kultury či geneticky nepůvodních zdrojů (jiných přírodních lokalit). Dále je naprosto nepřípustné zřizování krmelišť pro zvěř a výstavba objektů (posedy, krmelce apod.) užívaných k myslivosti.

3.6 Návrhy na vzdělávací a osvětové využití území

Území je vhodné pro konání odborných i výukových exkurzí, ale i osvětových akcí pro laickou veřejnost.

3.7 Návrhy na průzkum či výzkum a monitoring předmětu ochrany území

Na lokalitě probíhá pravidelný monitoring populace puchýřky útlé (*Coleanthus subtilis*). Monitoring by mohl být rozšířen o pravidelný monitoring avifauny a obojživelníků.

4. Závěrečné údaje

4.1 Předpokládané orientační náklady hrazené orgánem ochrany přírody podle jednotlivých zásahů (druhů činností)

Druh zásahu (činnost)	Odhad množství (např. plochy)	Četnost zásahu za období plánu péče	Orientační náklady za období platnosti plánu péče (Kč)
Kosení a úklid biomasy	cca 1 ha	10x	150 000
Redukce dřevin	cca 10 ks	1x	10 000
Výsadba bariéry dřevin	cca 50 m	1x	20 000
Obnova tůň	-	1x	25 000
N á k l a d y c e l k e m (Kč)			205 000

4.2 Použité podklady a zdroje informací

- Beneš M., 2009: Plán péče o PP Obecník 2009 – 2018. – Ms. [depon. in: Krajský úřad Kraje Vysočina, Jihlava].
- ČGS, 2014: Geologická mapa 1 : 50 000 [online]. – Česká geologická služba, Praha. Přístupné z http://mapy.geology.cz/geocr_50/
- Ehrendorfer F. & Hamann U., 1965: Vorschlage zu einer floristischen Kartierung von Mitteleuropa. – Berichte des Deutschen Botanischen Gessellschaft, 78: 35–50.
- Ekrťová E., Kodet V., Hesoun P., Dvořák I. & Maštěra J., 2015: Vybraná MZCHÚ, Vyhodnocení zásahů a opatření realizovaných v rámci II. etapy projektu Biodiverzita. – Ms. [depon. in: Krajský úřad Kraje Vysočina, Jihlava].
- Grulich V., 2012: Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia 84(3): 631–645.
- Hejda R., Farkač J. & Chobot K. [eds], 2017: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. – Příroda 36: 1-612.
- Chobot K. & Němec M. [eds], 2017: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. – Příroda 34: 1-183.
- Chytrý M., Kučera T., Kočí M., Grulich V. & Lustyk P. [eds], 2010: Katalog biotopů České republiky. – Druhé vydání, AOPK, Praha.
- Kodet V. & Kodetová D., 2019: Avifauna PP Obecník. – Ms., [depon. in: Pobočka České společnosti ornitologické na Vysočině, Jihlava], online: www.prirodavysoctny.cz.
- Matrková J, 2014: Souhrn doporučených opatření EVL Obecník CZ0612137. Ms., dep AOPK ČR Havlíčkův Brod
- Neuhäuslová Z. et al., 1998: Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky. – Academia, Praha.
- Skalický V., 1988: Regionálně fytogeografické členění. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], Květena ČR 1. – Academia, Praha: 103–121.

Příloha 1: Mapy, fotografie

Foto 1–8: Situační fotografie lokality.

Mapa 1: Zákresy dílčích ploch (dle tab. 5).

Mapa 2: Zákres navrhovaných zásahů (dle navrhovaných opatření viz tab. 6).

Mapa 3: Zákres navrhovaných doplňkových zásahů.

Foto 1: Pohled na soustavu menších tůň vytvořenou v původně ruderalních porostech s náletovými dřevinami na sv. okraji rybníka v r. 2015. Fotografie pochází z května 2015.

Foto 2: Pohled na jednu z větších tůň s porostem rdesna obojživelného (*Persicaria amphibia*) v červenci r. 2015. Aktuálně plocha na lokalitě zcela zanikla.

Foto 3: Pohled na aktuální stav plochy s vybudovanými tůněmi. Nahradil je nekosený porost *Phalaris arundinacea*.

Foto 4: Pouze na jediném místě je možné zaznamenat zbytek původní tůně. Plocha je silně ruderalizovaná a její okolí silně zarostlé vysokou degradovanou vegetací s dominantním zastoupením *Phalaris arundinacea*.

Foto 5: Pohled na již částečně zaplavenou plochu obnaženého dna s dominantním zastoupením ostřice šáchorovité (*Carex bohemica*) na začátku června 2019.

Foto 6: Plocha rybníka se zbytky již zaplavené vegetace na ploše obnaženého dna, na kvalitě vody je již patrný vliv eutrofizace a „tlak“ rybí obsádky projevující se zakalením a nárosty řas a sinic.

Foto 7: Rybník je pravidelně hnojen, což se postupně projevuje na jeho trofii, která se zvyšuje.

Foto 8: Kosené plochy luk na sv. okraji lokality určitě přispívají k celkové podpoře biodiverzity na lokalitě. Efekt seče značně snižuje ponechávání biomasy na více podmáčených místech, kde seno obtížně sbírá sběrač. Plochy nekositelné zemědělskou technikou zůstávají nesečené, což vede k jejich zarůstání a významně se podílí na zániku otevřených mokvaných ploch a drobných tůní.

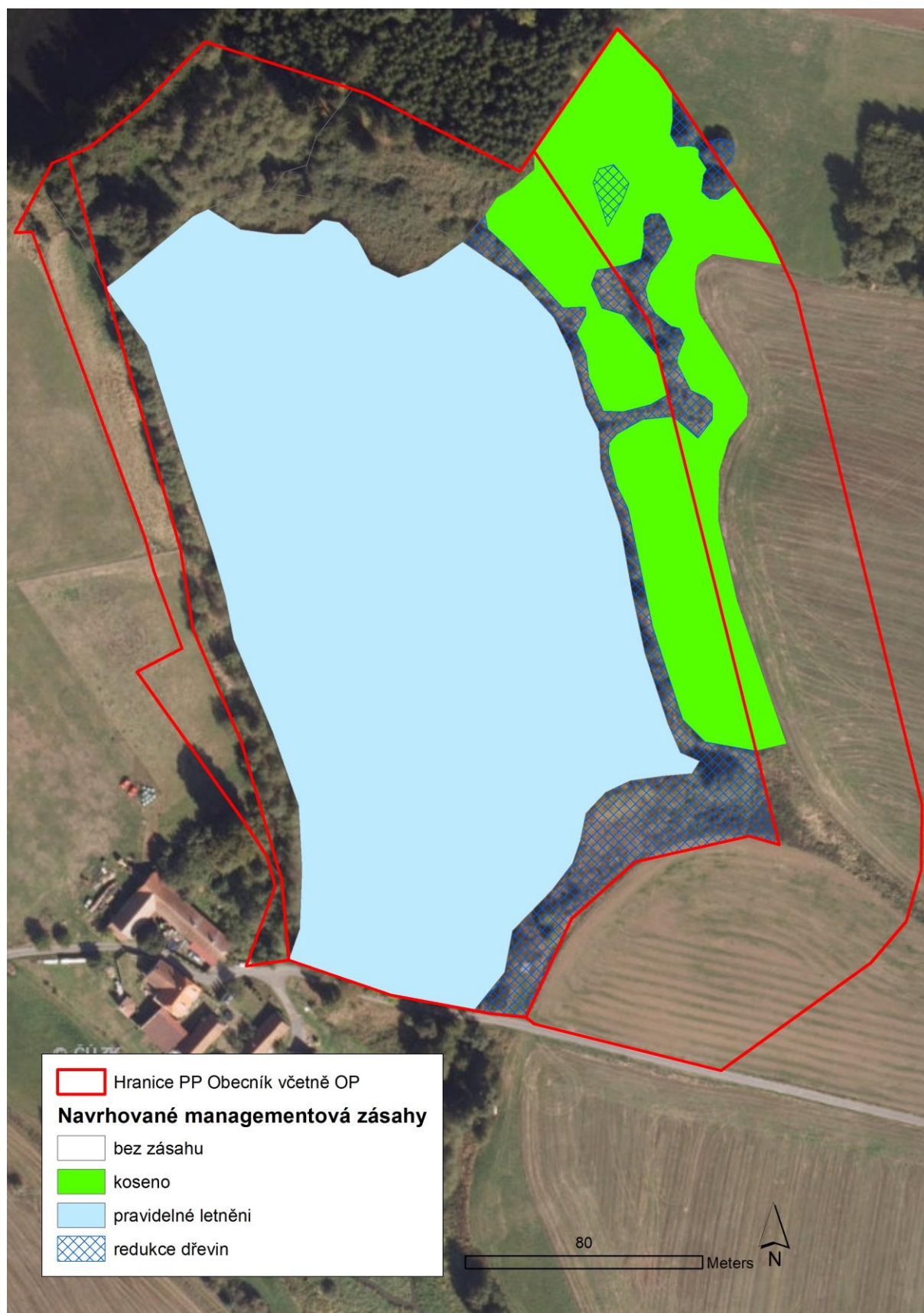

Foto 9: Pohled na splach zeminy po silném dešti v r. 2019 v ploše PP na jejím východním okraji.

Mapa 1: Znázornění rozdělení jednotlivých vegetačních segmentů (dílčích ploch). Popis jednotlivých ploch je uveden v Tabulce 5.

Mapa 2: Znázornění rozdělení jednotlivých navrhovaných typů zásahů. Plochy bez zásahu nejsou barevně označeny.

Mapa 3: Vyznačení dalších zásahů navrhovaných pro údržbu a obnovu PP.

